

Výroční zpráva o výkonu regionálních funkcí v roce 2022

Pověřená knihovna: Městská knihovna Náchod, o.p.s.

1. Cíle a zajištění regionálních funkcí v roce 2022

Stejně jako v předchozích letech jsme zodpovědně pokračovali ve své činnosti tak, aby docházelo k poskytování kvalitních knihovnických a informačních služeb všem zájemcům na území našeho regionu, a prostřednictvím nabízených služeb se zvýšila úroveň činnosti i těch nejmenších knihoven.

Síť obsluhovaných knihoven se naposledy změnila v roce 2021, kdy zastupitelstvo obce Velká Jesenice rozhodlo zrušit Místní knihovnu ve Veselici. Vyřazení této knihovny z evidence knihoven pak v říjnu 2021 posvětilo i ministerstvo kultury. K jiné změně od té doby nedošlo.

Z důvodu nezájmu zřizovatele zůstává od konce roku 2016 pozastavena činnost Obecní knihovny Hynčice. I nadále platí, že obec nemá zájem knihovnu definitivně rušit.

Mezi obsluhované knihovny patří i Odborná knihovna Oblastní nemocnice Náchod, která využívá výměnné fondy.

Na výkon regionálních funkcí přidělil Krajský úřad Královéhradeckého kraje knihovně dotaci ve výši 2 295 900 Kč, což je o 8100 Kč méně než v předchozím roce.

Na nákup výměnného fondu přispělo 48 zřizovatelů neprofesionálních knihoven částkou 384 093 Kč, což je o 24 919 Kč více než v loňském roce.

Část obcí zřizuje více knihoven (Studnice, Kramolna, Velichovky, Rychnovek, Provodov-Šonov, Nahořany a Zábrodí), proto je počet přispívajících obcí nižší než počet knihoven.

Některé obce vydávají značné částky na nákup literatury do fondu vlastní knihovny a služeb výměnných souborů využívají minimálně (Hoříčky, Chvalkovice, Adršpach). Tyto obce na nákup výměnného fondu nepřispívají.

Regionální služby v okrese zajišťovali v roce 2022 pracovníci s přepočteným úvazkem 2,65. Z toho bylo 1,8 úvazku metodika, 0,65 zpracování fondu a 0,2 úvazku řízení a ekonomika. Úvazek zůstal stejný jako v roce předchozím.

Knihovnické služby byly objednány u čtyř profesionálních knihoven s právní subjektivitou (Červený Kostelec, Jaroměř, Nové Město nad Metují a Police nad Metují). Tyto knihovny zajišťují tvorbu a distribuci výměnných souborů z prostředků dotace na regionální funkce i z prostředků přispívajících obcí, a dále poradenskou a konzultační činnost pro základní knihovny provozované obcemi příslušných střediskových obvodů. Městská knihovna Jaroměř zajišťuje pro obecní knihovny svého obvodu i revize fondů. Revize ostatních neprofesionálních knihoven zajišťuje pověřená knihovna Náchod.

2. Výsledky činnosti dle standardů a priorit daných krajskou knihovnou

2.1 Poradenská a konzultační činnost

- Konzultace byly podle potřeby poskytovány pracovníkům obsluhovaných knihoven i zřizovatelům těchto knihoven. Týkaly se především výběru knih z výměnného fondu, dokončení revize výměnného fondu, zpracování statistiky, dotačních programů pro

knihovny, automatizace knihoven, soutěže Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Celkem bylo poskytnuto 81 konzultací.

Další odpovědi na dotazy vedené telefonicky nebo e-mailem nejsou v počtu zohledněny, jedná se o velké množství kratších informací, které poskytujeme na vyžádání i z vlastní iniciativy.

- V roce 2022 jsme uskutečnili 185 metodických návštěv, což jsou v průměru 3,1 návštěvy na jednu neprofesionální knihovnu. Metodické návštěvy se týkaly především rozvozu výměnného fondu, automatizace knihoven, aktualizace a revize fondu neprofesionálních knihoven, soutěže Knihovna roku Královéhradeckého kraje, přestěhování knihovny a zaučení nových knihovnic.
- Všem profesionálním i neprofesionálním knihovnám byla poskytnuta pomoc při sestavování statistických výkazů.
- Do VISKu podala náchodská knihovna dva projekty, oba se týkají automatizace obecních knihoven. Knihovny ve Slatině nad Úpou a v Žernově, které spadají pod střediskovou knihovnu v Červeném Kostelci, by rády přešly z Clavia na Tritius REKS. Do regionálního automatizovaného systému střediskové knihovny v Novém Městě nad Metují bychom chtěli nově připojit Obecní knihovnu v Nahořanech.

Se žádostí do VISKu jsme pomohli Knihovně Břetislava Kafky v Červeném Kostelci, a také Obecním úřadům v Martínkovicích a v Zábrodí. Oba zřizovatelé chtějí pro své knihovny nové počítače a promítací techniku, v Martínkovicích žádají dotaci i na tiskárnu a čtečku. Městské knihovně v Polici nad Metují jsme sepsali vyjádření pověřené knihovny k projektu na přechod z Clavia na Tritius.

Knihovnám ve Studnici, v Řešetově Lhotě a v Heřmanicích jsme poskytli pomoc při vyúčtování dotace VISK.

Všem starostům jsme předali informaci jak k VISKu, tak i k nové krajské dotaci na rekonstrukci a vybavení knihoven. Všem také mířila pozvánka na školení, které připravil krajský úřad.

- V roce 2022 jsme zautomatizovali knihovny v Trubějově a v Martínkovicích. Obě knihovny jsou napojeny na regionální automatizovaný systém náchodské knihovny e-Verbis. K němu jsme v průběhu roku připojili i knihovnu v Heřmánkovicích, která až dosud využívala svůj samostatný knihovní program.
- Městská knihovna Náchod spravuje a dál pravidelně aktualizuje oddíl pro knihovny na svých webových stránkách (proknihovny.mknachod.cz). Jsou zde zveřejňovány aktuální informace z oboru, materiály pro práci v knihovnách, pozvánky na semináře a exkurze, fotogalerie z exkurzí, výroční zprávy RF, zápisy z Burzy nápadů, apod. Součástí je i adresář knihoven regionu Náchod.
- V rámci regionálních funkcí pomáhají střediskové knihovny svým neprofesionálním knihovnám se zakládáním a správou webových stránek. Většina těchto knihoven využívá šablonu webknihovny.cz. O vkládání informací a aktualit na webové stránky se ve většině případů stará metodik, protože samotní knihovníci nemají dostatek technických schopností a dovedností k jejich správě. Knihovníci, kteří projeví zájem si své stránky spravovat sami, byli v administraci stránek proškoleni.
- Realizace kampaně Vzdělávání v knihovnách – příklady aktivit pro veřejnost:

Knihovny v regionu pokračovaly ve spolupráci se školami, která je v našem regionu po dlouhá léta na vysoce kvalitní úrovni. Pestrá nabídka exkursí a vzdělávacích programů určených mateřským, základním a středním školám či školám se specifickými potřebami je hojně využívána. V knihovnách pokračovaly i tradiční vzdělávací programy pro dospělé – trénování paměti, Virtuální univerzita třetího věku, Náchodská

univerzita volného času. Ve spolupráci s neziskovou organizací *Moudrá Sovička* některé knihovny nabídly seminář pro seniory ve věkové kategorii 65+, kteří se chtějí naučit, jak správně ovládat tablet nebo chytrý telefon a jak se bezpečně pohybovat na internetu.

Městská knihovna v Jaroměři zařadila v roce 2022 mezi vzdělávací programy pro veřejnost také návštěvy místního kostela sv. Mikuláše. Lekce jsou určeny jak pro dospělé návštěvníky, tak pro děti. Náplní lekce pro dospělé návštěvníky je seznámení s historií města i kostela, připomenutí bájí a pověstí vztahujících se k městu a nejbližšímu okolí. Programy pro děti jsou zaměřeny na povídání o významných církevních svátcích a seznámení s historií a základními částmi kostela. V roce 2022 navštívilo kostel téměř 544 dětí a 50 dospělých osob.

2.2 Hodnocení knihovnických činností

- Do 1. ročníku soutěže **Knihovna roku Královéhradeckého kraje** jsme přihlásili Knihovnu Jaroslava City ve Vysokově. Další soutěžící knihovnou se pak na základě doporučení komise stala Obecní knihovna v Heřmánkovcích, která získala v soutěži Vesnice roku Cenu hejtmana za moderní knihovnické a informační služby. Obě knihovny jsme se snažili co nejlépe připravit na návštěvu hodnotící komise. Zaměřili jsme se především na knihovní fond, webové stránky knihovny i prostory knihovny. Krajská komise po červencové návštěvě bohužel ani jednu z našich knihoven nevybrala na přední tři umístění, která zaručovala finanční odměnu.
- Pro udělení titulu **Knihovník roku 2022** jsme do kategorie knihovnice/knihovník malé veřejné knihovny nominovali paní Blanku Kratochvílovou z Obecní knihovny Machov. V kategorii knihovnice/knihovník veřejné knihovny ocenění získala PhDr. Marcela Fraňková, bývalá ředitelka Knihovny Břetislava Kafky v Červeném Kostelci.
- **Průzkum spokojenosti uživatelů** proběhl od srpna do října v Městské knihovně v Broumově. Žádná jiná knihovna průzkum spokojenosti neprovedla.
- Aktualizaci záznamů v **centrálním adresáři knihoven** si profesionální knihovny zajišťují samy podle aktuálních změn, nejméně však 1x ročně. Aktualizaci záznamů všech neprofesionálních knihoven provedla pověřená knihovna v dubnu.
- Do portálu **Knihovny.cz** je k 31. 12. 2022 z naší oblasti připojena pouze Městská knihovna Jaromeř. Městská knihovna Náchod ani jiné profesionální knihovny v přípravách nepokročily.

2.3 Vzdělávání knihovníků, semináře a porady

V roce 2022 se uskutečnily dvě porady profesionálních knihoven. Červnovou poradou jsme měli výjezdní do Rychnova nad Kněžnou, kde se tamní městská knihovna v roce 2020 přestěhovala do kompletně opravené budovy bývalého kina. Prosincová porada se pak konala v Městské knihovně v Jaroměři.

Dále proběhlo ve střediskových obvodech 7 porad knihovníků neprofesionálních knihoven. Hlavními tématy bylo statistické vykazování, aktuální dění v oboru, dotační programy pro knihovny, práce se čtenáři, knižní novinky.

Před Vánocemi ještě rozeslala pověřená knihovna všem knihovníkům v celém regionu dopis s pokyny ke statistice a se zpravodajem U nás.

Pro pracovníky profesionálních i neprofesionálních knihoven uspořádala Městská knihovna v Náchodě tyto akce:

7. 5.	Exkurze knihovníků obecních knihoven	19 účastníků	12 vyuč. hodin
2. 6.	Metodický workshop s herním programem od ALBI	26 účastníků	3 vyuč. hodiny
13. 10.	Setkání dětských knihovníků s ukázkovou besedou	21 účastníků	5 vyuč. hodin

S knihovníky obecních knihoven jsme vyrazili na exkurzi do Městské knihovny v Rychnově nad Kněžnou. Dále jsme navštívili zámek v Kostelci nad Orlicí, kde nás provázela osobně majitel zámku, pan František Kinský. Poslední zastávkou byla Obecní knihovna Jaroslava City ve Vysokově, která zastupovala náš okres v soutěži Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Paní knihovnice Jiřina Bittnerová tady předala knihovníkům spoustu nápadů, co lze v malé knihovně dělat s dětmi i se seniory.

O metodickém workshopu s herním programem od společnosti ALBI vyšel článek v čísle 4 zpravodaje U nás.

Ukázkovou besedu na téma Hobit předvedla pro dětské knihovníky paní Michaela Sehnalová z jičínské knihovny. Besedy se zúčastnili i žáci 7. třídy jedné z náchodských škol. Po besedě proběhla ve studovně náchodské knihovny výměna zkušeností. S takovými programy pro knihovníky z dětských oddělení bychom chtěli i nadále pokračovat.

2.4 Budování výměnných fondů

Revize výměnného fondu náchodské knihovny ukázala, že jsme dosud vykazovali čísla, která neodpovídají skutečnosti. K náchodskému fondu byla navíc do této doby přičtena pouze část knih, které nakoupily z krajské dotace střediskové knihovny. Nyní už jsou všechny tyto chyby uvedeny na pravou míru. Stav výměnného fondu proto ale nenavazuje na předchozí rok.

Stav výměnného fondu k 31. 12. 2022 je 104 199 knihovních jednotek. Roční přírůstek výměnného fondu za rok 2022 je 3 425 knihovních jednotek, úbytek je 2 016 knihovních jednotek. Aktualizace výměnného fondu probíhá průběžně podle potřeby. Vyřazována je zastaralá naučná literatura a beletrie.

		soubory	svazky
Výměnné fondy v obsluhovaných knihovnách celkem		1153	70808
z toho	první půjčení dokumentů	138	9135
	prolongace	1015	61673

V roce 2022 jsme do 57 obsluhovaných knihoven rozvezli 138 souborů s 9135 knihovními jednotkami. V průměru tak bylo do každé knihovny dovezeno 160 knih. Obsluhované knihovny měly k dispozici ještě dalších 1015 souborů s 61673 svazky z minulých let.

2.5 Pomoc při revizi a aktualizaci fondů v obsluhovaných knihovnách

Pracovnice metodického oddělení provedly pravidelnou revizi celkem 5 912 knihovních jednotek, a to v osmi knihovnách (v obcích Heřmánkovice, Jetřichov, Martínkovice, Přibyslav, Slavětín, Slavoňov, Trubějov a Vršovka).

V obecní knihovně v Bohuslavicích jsme provedli rozsáhlou aktualizaci fondu, kde jsme vyřadili 770 svazků a uvolnili místo pro nové knihy z výměnného fondu střediskové knihovny

v Novém Městě nad Metují. Fond jsme aktualizovali také v knihovně v Martínkovicích a ve Velkých Petrovicích.

2.6 Nákup, zpracování a distribuce knihovního fondu z prostředků provozovatele
O službu žádá z obsluhovaných knihoven nepožádala.

2.7 Podpora kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit

Metodická pomoc: Ze všech třech vzdělávacích akcí, které jsme letos uspořádali, si účastníci odnesli řadu nápadů pro práci ve svých knihovnách.

Praktická pomoc: Knihovně v Dolní Radechové jsme pomohli s besedou pro základní školu. Knihovně na Kramolně jsme pomohli s propagační tradiční vánoční výstavou.

Všechny naše profesionální knihovny se se ctí zhostily úkolu zvyšovat čtenářskou gramotnost dětí. Knihovny pořádají také pestrou škálu kulturních akcí pro děti i dospělé. Odlišná situace bývá u malých obecních knihoven, kde hraje velký vliv prostorové vybavení, ale hlavně osobnost knihovníka. Příkladem dobré praxe je Knihovna Jaroslava City ve Vysokově. Probíhají zde jak kulturní, tak vzdělávací akce pro děti i dospělé. Děti mohou dorazit do knihovny každé pondělí na Dětský klub, kde se tvoří, kreslí, čte, soutěží, beseduje a hraje se hry. Paní knihovnice také s dětmi připravuje a nacvičuje programy, které poté prezentují na akcích obce. Dospělí a senioři mohou kromě besed navštěvovat i Kurz trénování paměti nebo se zúčastnit některého z výletů, které pro ně paní knihovnice Jiřina Bittnerová několikrát do roka připravuje. Díky ní se tak knihovna stala živým společenským centrem obce.

2.8 Servis automatizovaného knihovního systému využívaného pro výkon regionálních funkcí

Do regionálního automatizovaného systému je v regionu zapojeno 23 knihoven. Ve středisku Náchod je 16 knihoven zapojeno v regionálním systému e-Verbis, ve středisku Nové Město nad Metují jsou 3 knihovny připojeny v regionálním systému Tritius, a ve stejném systému jsou připojeny 4 knihovny ve středisku Jaroměř. V roce 2022 jsme nepotřebovali žádný speciální zásah.

3. Souhrnné zhodnocení regionálních služeb za rok 2022

V regionu Náchod jsou regionální funkce poskytovány střediskovým systémem, který tu má dlouholetou tradici. Výhodou je blízkost malých knihoven ke střediskům, osobnější přístup k malým knihovnám, dlouhodobé budování vztahů a vazeb s knihovníky i zřizovateli.

Díky dotaci na výkon regionální funkce je možné všestranně rozvíjet knihovnickou činnost a regionální služby se tak stávají jasným přínosem v podpoře veřejných knihoven.

Nejocenenější službou jsou cíleně budované výměnné fondy pro využití v obecních knihovnách. Finanční podpora zřizovatelů neprofesionálních knihoven pak umožňuje budovat širší a pestřejší výměnný fond, který ve svém důsledku znamená možnost nabídnout čtenářům neprofesionálních knihoven větší a širší nabídku titulů.

Přílohy: Výkaz výkonů a financování regionálních funkcí za rok 2022

Zprávu sestavil: Adéla Vlachová

Dne: 20. ledna 2022